

Сайтът **desebg.com** публикува поредица посветена на една малко позната страна от живота на Тодор Живков – финансовите му придобивки по време на управлението му.

В нея ще бъде отделено място, както на средствата, които той получава като партиен и държавен ръководител, така и от хонорари за издадените му съчинения. Ще бъде припомнена и системата на правоимащите от комунистическата върхушка, които той изгражда.

В **част 1** се разказва за получените от генералния секретар на БКП над 1,8 млн. лв. хонорари за издаваните от негово име трудове.

Част 2 е посветена на механизма, по който Живков е придобил тези значителни средства.

Написано от Христо Христов
Вторник, 24 Юли 2012 16:48

Част 3 разкрива подробности от „кухнята“ на подготовката и авторите на материалите, които лидерът на БКП чете от свое име, а впоследствие прибира и солидни хонорари при издаването им в томове събрани съчинения.

В **част 4** се публикуват разказа за последното 39-томно издание на Живковите „Събрани съчинения“ и признанията на бившия генерален секретар пред прокуратурата по дело № 1 през 1990 г.

Текстът е част от книгата на разследващия журналист Христо Христов, **„Тодор Живков. Биография“** (2009). Той е единственият, работил с архива от над 100 тома по дело № 1 срещу Живков и дело № 4 за причините за икономическата катастрофа на БКП.

⋮

С решение №179 от 16 май 1975 г. Политбюро утвърждава издаването на нови съчиненията на Живков. Става въпрос за най-мощното издание дотогава „Събрани съчинения“ на генералния секретар в 39 тома. То е посветено на 20-годишнина от Априлския пленум на ЦК на БКП и е по инициатива на секретариата на ЦК.

Издателство „Партиздат“ е дотирано с държавни пари, тъй като цената на томовете не покрива себестойността им. „Беше определена много по-ниска цена от тази на себестойността. Не съм се замислял откъде се взимат средства за покриване на разходите за издаването на съчиненията на Живков“, казва тогавашният началник на кабинета на Живков и съставител на томовете му Милко Балев.

За какви хонорари става въпрос?

През 1982 г. например, за книга „Отечественият фронт – наше историческо завоевание“ на Тодор Живков е заплатен хонорар в размер на 30 000 лв. като автор. Всяка една от

Написано от Христо Христов
Вторник, 24 Юли 2012 16:48

50-те коли е оценена по 600 лв. Балев получава хонорар в размер на 2240 лв. без да е съставител и редактор. 20 000 лв. (15 700 чисто) е хонорарът за книгата за културата и изкуството на Живков.

През 1986 г. на генералният секретар е изплатен хонорар от 25 816 лева за второто издание на книгата „Тодор Живков – строител на нова България“. „Аз не съм писал такива книга“, признава бившият генерален секретар на БКП. Трябва да има някакво недоразумение.”

Изданията на Живковите съчинения в чужбина

Дейността по издаването на „съчиненията“ на Тодор Живков надхвърля българските граници. Агенция „София прес“ издава няколко издания на чужди езици. В тази връзка Балев посещава Англия, Франция, ФРГ, Гърция, Швейцария и други страни. Разходи за тези командировки са му заплащани от ЦК, а след като става секретар на ЦК и член на Политбюро от УБО – Пето управление на ДС. Той пояснява:

„Предложенията се правеха от международния отдел, от МВНР и по-специално от нашите посланици в чужбина. Заплащането ставаше по следния начин: След излизането на книгата се закупуваше известен брой от нашата страна и се предоставяше на международния отдел, на МВНР и съответното посолство. Хонорари за тези издания не са заплащани. Произведенията на Живков се издаваха от братските партии в социалистическите страни. Разходите се покриваха с изкупуването на определен брой екземпляри във всички социалистически страни без Румъния”.

Исключение правят издадените в СССР съчинения, за които съветската страна заплаща хонорари за Живков като автор и на Балев като съставител.

Авторството на Живков

Написано от Христо Христов
Вторник, 24 Юли 2012 16:48

От 1986 г. началника на кабинета на генералния секретар на ЦК става Никола Стефанов му се налага да продължи издателската дейност на предшественика си. По негово време са издадени последните три тома от името на Тодор Живков. През 1990 г. Стефанов свидетелства пред прокуратурата:

„Когато постъпих на работа като началник на кабинета на генералния секретар заварих вече установена практика със съответен механизъм, начин на заплащане и редактиране на изданията. По време на работата ми в кабинета на Живков бяха отпечатани три тома – 37, 38 и 39.

Практически отпечатването ставаше по следния начин: Имаше специална група в „Партиздат“ от редакционни работници, които подготвяха предложение кои материали ще влизат в даден том. То се разглеждаше в кабинета при мен и се уточняваше кои трудове да се включат в тома. Ръководителка на групата от „Партиздат“ беше Ада Захаријева. За разлика от дотогавашната практика накрая на всеки том вместо Милко Балев за отговорен на изданието в последните три това беше посочена Захаријева. Известно време задържах издаването на тези три тома, защото знаех за отрицателните настроения сред обществото и че томовете стоят в книжарниците без да се прояви интерес към тях.

След като започна шушукане и някой ми подсказа, че Милко Балев е говорил, че се бави издаването на томовете, те бяха отпечатани. Още тогава ми правеше впечатление, че за всички материали, издавани в томовете като автор без уговорка се посочваше Тодор Живков, а всъщност те са резултат на колективни разработки и документи на Политбюро и на ЦК.

Неговото лично участие се свеждаше до следното: За някои материали той свикваше съответни сътрудници и диктуваше основните положения и постановки, които по-нататък се доразвиваха от сътрудниците. Редица други материали като поздравителни телеграми, писма, а също така и някои речи, записки до Политбюро, се подготвяха от други лица. Той ги прочиташе, подписваше и даваше съгласие за тяхното предвижване по-нататък. Понякога правеше бележки и предложение за доразработване на някои въпроси. В това се състоеше авторството на Тодор Живков.”

Поетът Димитър Методиев, политическият помощник, който пише речите му, е

Написано от Христо Христов
Вторник, 24 Юли 2012 16:48

категоричен:

„За всички тези години, когато съм работил различни доклади и материали, аз никога не съм виждал нито ред написан от Тодор Живков. За 22 години работа с него аз съм виждал собственоръчно написан от него само подписа му, нищо друго.“

В един от разпитите Живков признава:

„Всички политически доклади и други произведения от мое име са дело на колектив. Един човек не може да направи това. Правило ми е впечатление, че ми плащат големи хонорари, но аз съм мислил, че не ги взимам за себе си, а съм ги давал на различни места. Къде съм ги давал, ще ме попитате? Ще се опитам да си спомня и да ви кажа.“

Отказът на Живков да каже къде са парите

Бившият Първи обаче не казва. Още преди 10 ноември 1989 г. пред свои съпартийци той твърди, че всички хонорари е внасял в касата на ЦК. Това обаче не се оказва вярно. През 1990 г. бившият генерален секретар дава десетки разяснения пред прокуратурата по дело №1, но единственият въпрос, на който отказва да отговори е къде са парите от хонорарите в размер на 1,8 млн. лв.

Протоколите от разпитите на Живков по дело №1 са свидетелство за реакцията на бившия генерален секретар на ЦК на БКП, когато прокуратурата му представя справката, показваща, че е станал милионер от хонорари.

ЖИВКОВ: Това е ненормално за мен! Аз никога не съм се замислял колко хонорар общо съм получил. Даже не съм си записвал колко по отделно съм получавал. Затова считам, че това е незаконно да се получат толкова хонорар.

Написано от Христо Христов
Вторник, 24 Юли 2012 16:48

ПРОКУРОР: Когато са ви изплащали авторски възнаграждения, включително и по 50 000 лв. наведнъж, не ви ли е правило впечатление, че един хонорар за едно произведение, за един том от ваши доклади, речи и статии, колкото и проблемни и творчески да са, е много за един автор в НРБ?

ЖИВКОВ: Не съм се замислял по този въпрос.

ПРОКУРОР: Като сравните тези хонорари, които сте получавал само за определен том от 20 000 – 30 000 до 50 000 лв. със средната работна заплата на един български гражданин по това време какви изводи бихте направили?

ЖИВКОВ: На този въпрос в момента не мога да ви отговаря. Нека си помисля и ако е възможно утре ще ви отговаря. При предишните разпити вие ми показахте една справка, от която е видно, че аз не съм внесъл всички тези хонорари в касата на ЦК, а значително по-малка част. Къде съм изпращал другата част от хонорарите сега не мога да кажа. Има много причини, които ме възпират сега да кажа, а и не мога да си спомня всичко. Тези пари ми се полагат, защото произведенията са се печатали от мое име, но изхождайки от положението, че всички тези материали са плод на колективен труд. Няма и не искам да ви отговоря на въпроса къде са тези пари.

СЛЕДВА: Как Политбюро и УБО направиха живота на Живков безплатен.